

Fra noder og øjne til ører og musik

- en intuitiv og externaliseret tilgang til at synge i kor

Workshopforløb med koncert for Alkenkoret og Siim City Singers 15., 16. og 22. april 2012



Filosofi og pointer

Er vores mål at synge rigtigt?

Nej. Alligevel er det ofte det vi måler vores præstationer på, enten som selv-evaluering mens man står og synger eller som kollektiv evaluering efter en koncert. Men det større mål for vores sang bør ikke være at synge rigtigt, at blive i tonearten, at groove rigtigt, at egalisere på den rigtige måde eller andre tekniske detaljer. Det større musikalske mål bør være at give os selv og publikum en musikalsk oplevelse! Skabe små magiske øjeblikke. Videregive glæde. Og skabe et socialt fællesskab som inkluderer både kor og publikum.

Paradigmeskift - fra 'rigtig' til 'nærvær'

De tekniske detaljer som f.eks. intonation, klang, blend og tempo er vigtige at arbejde med i indstuderingsfasen og som generelle grundlæggende kompetencer for den enkelte sanger. Forskellen på professionelle- og amatørmusikere er primært at de professionelle har brugt tusindvis af timer på at styrke deres musikalske grundkompetencer, og derved mere præcist og sikkert kan udføre komplicerede musikalske forløb. Men rigtigt gør ikke musik og rigtigt gør ikke magiske øjeblikke.

For at skabe magiske øjeblikke må man være fuldt ud til stede i musikken og synge efter de forhold som gør sig gældende lige nu! Det er både på mikro og makroniveau. Små detaljer i fraseringerne er forskellige hver gang, fordi præmissen for fraseringen (det musik der kom lige før) var anderledes. Man skal være fuldstændig til stede i musikken for både at kunne høre dette og handle på det.

Hvad vil det sige at være til stede i musikken?

At være til stede i musikken betyder at man har to kæmpe store ører som lytter til helheden mens man stadig udfører sin egen rolle i den. Det kaldes også at externalisere og forudsætter at man kan sin stemme udenad så man kan flytte sit fokus fra at synge *rigtigt* til at opfatte sin egen stemme i helheden og *synge efter forholdene*. Et andet element af at være til stede i musikken er at man siger "ja" til øjeblikket. Det vil sige at man acceptere den form som musikken har lige nu og bruger det som afsæt til det næste der kommer. Det er nemt at sige ja til de magiske øjeblikke, men mere udfordrende at rumme umotiverede dissonanser eller toner der afveg fra planen (noden). Gør det til en øvelse at rumme og acceptere al musikken! Alternativet er at du bliver grebet af ærgelse og en ond cirkel af ukonstruktive tanker som tager dit fokus fra skabe en musikalsk oplevelse.

Hvis din stemme var en bil ...

Noder svarer på mange måder til et kort. Et kort er ikke virkeligheden. Et kort er heller ikke præcist. Et kort er en angivelse af udvalgte geografiske placeringer, og på samme måde er en node en angivelse af udvalgte musikalske parametre. Kortet er blot kørselsanvisninger som får dig fra punkt A til punkt B. Således også en node. Noden er ikke virkelig musik. Noden er kun en anvisning på at opføre et givent stykke musik.

Hvis nu du tog din GPS-dames ord bogstaveligt og besluttede dig for at køre 3 km ligeud, så ville du sandsynligvis ende i grøften, fordi du ikke korrigerede for den aktuelle kontekst dvs vejens reelle udformning, bilens beskaffenhed, vejrforholdende og uforudsete forhindringer som vejarbejde eller kødannelse. Når man kører i bil, kører man efter forholdende. (Eller man gør i hvert fald klogest i at køre efter forholdende, om man vil blive en gammel bilist!)

En node, som man har indlært, svarer nogle gange til turen til og fra arbejde. Man er blevet blind for konteksten og har sat autopiloten til og er i stand til at køre hele turen uden at være bevidst om de sansninger man gør sig undervejs. Men når det gælder musik, så er en nærværende sansning i den aktuelle situation essentiel, fordi musik er *oplevelsen undervejs* og ikke destinationen. Dette bliver hurtigt udfordret hvis man forholder sig visuelt til noden som om det var en facitliste og vores mål er derfor at flytte opmærksomheden fra noden og øjnene til øret og de visuelle inputs man får fra de andre sangere (og evt. dirigenten). Her er nemlig endnu mere information at hente hvis man vil skabe samklang og præcision.

Vores udfordring som musikalske kortlæsere er altså at bevare forbindelsen til den aktuelle situation. De akustiske omstændigheder. Til nuet. Til konteksten. Til hinanden. Til ørene. Til øjnene. Til kontakten i gruppen. Kontakten til dirigenten. Og vide at vi alle sammen kører efter det samme kort, men at vi også kollektivt må korrigere for de forhold som gør sig gældende lige nu.

Entrainment - glæden ved at køre sammen

Individualitet kan være rigtig smukt, og nogle gange endda også i koriske sammenhænge. Men for at nå vores højere mål (musikalsk oplevelse) så forudsætter det dog at hver enkelt sanger tuner in på gruppens 'frekvens' og tager udgangspunkt i den. Det kaldes entrainment (på engelsk se link nederst) og er det fænomen at flere uafhængige systemer synkroniserer sig. Eller som en kursist søndag aften formulerede det - en slags musikalsk 'sort sol'.

Helt konkret har vi i musikalske sammenhænge brug for at have en fælles puls og en fælles forståelse af underdelingslaget. Men også på andre niveauer som klang, dynamik og frasering kan vi opnå entrainment og derudaf skabe magiske øjeblikke. Koret bliver som én stor organisk bevægelse af lyd som taler og ånder med en stemme. Det kræver blot at man slår autopiloten fra (den som kun følger kortet) og lader kroppen intuitivt sanse gruppen og helheden med både øjne, ører og intuition.

I workshoppen har vi bl.a. lavet øvelser med fokus på

- At lytte (åbne ørene)
- Skabe bevidsthed om sig selv og helheden.
- Lære sin egen stemme at kende og udvide dens muligheder.
- Skabe musikken intuitivt, frem for at aftalebasere den.
- Synkronisere vores gruppe (entrainment)
- Improvisere indenfor angivne rammer
- Skabe musik med ostinater
- Gå fra nodeforlæg til klingende nærværende musik (My Evaline)

Konkrete øvelser

Klap i rundkreds.

Et klap sendes rundt på den måde at man har øjenkontakt med sin nabo og klapper samtidigt. Flere klap sendes rundt og tempoet øges kollektivt. Brug krop, puls og øjenkontakt til at præcisere klappet.

Formål: Være til stede, sige goddag, synkronisere sangerne til hinanden.

1-2-3-HEJ!

Koret tæller højt 1-2-3 og råber HEJ! På HEJ smiler man og kigger på en anden i gruppen. Under dette spilles der en 12 takters blues (eller andet musikalsk akkompagnement).

Øvelsen udvides til at omfatte 1-2-HEJ og 1-2-3-4-HEJ. Til sidst deles gruppen i tre og alle tre perioder kører samtidigt.

Formål: Sige hej, se hinanden i øjnene, grine, og skabe en kompleks helhed ud af simple fraser

Engle og Dæmoner

Holdet går rundt i rummet på må og få. Hver person skal udvælge sig én anden (hemmelig) person. 1) Det gælder om at komme så tæt på den person som muligt. 2) Det gælder om at komme så langt væk fra den person som muligt. 3) Udvælg 2 personer, den ene er englen, den anden dæmonen. Man skal være så tæt på englen som muligt og så langt fra dæmonen. Eller der skal være fri passage til englen, og altid én person imellem dæmonen.

Mange andre varianter kan laves ... find selv på.

Formål: Få gruppen til at møde hinanden på en sjov måde. Bryde isen. Komme rundt i rummet.

Singing Is Good

Opvarmningssang. Idéer til brug: Kan moduleres, bruges til at øve "swing", lav teksten om og få folk til at gøre det man synger (dancing, swinging), lave kollektiv improvisation hver anden gang.

Kollektivt crescendo/diminuendo

1) Hele gruppen synger samme tone (korisk vejtrækning). Skift langsomt vokalfarve. Fx: Uuh-Aah-Æh. Hermed også lydstyrke.

2) Crescendo: Man vælger frit en tone at synge på, og skifter efter behag. Der startes helt svagt, men lydstyrken skal langsomt stige indtil alle er i max. Dvs, det gælder for hver enkelt sanger om at matche den nuværende lydstyrke, men aldrig gå under den.

3) Diminuendo: Samme som ovenstående, men omvendt. Gruppen starter i max, og slutter når lyden er helt væk.

Formål: At skabe en fælles kollektiv musikalsk bevægelse, hvor øret bestemmer. Gøre sangerne bevidste om deres eget ansvar.

Amazing Grace

Sangen Amazing Grace synges med forskellige fokus. Fx følgende

- 1) Syng sangen (folk skal lige genopfriske den)
- 2) Lyt til din egen stemme (lukkede øjne)
- 3) Lyt til helheden, mens du synger (lukkede øjne)
- 4) Lyt til helheden, mens du synger (åbne øjne)
- 5) Lad mændene synge den alene (kvinderne lytter!)
- 6) Lad kvinderne synge alene (mændene lytter!)
- 7) Dan par og mundaflæs hinanden. Vær tydelig i fonetik.
- 8) Kanon: Hver person synger sangen i sit eget tempo, og dvæler gerne ved steder undervejs. Start med fælles tone og slut med fællestone. Gør sangerne opmærksom på at lytte og skabe bølger i musikken undervejs. (lukkede øjne)

Formål: At lytte mere bevidst til musikken. At blive kollektive omkring fraseringen. At bruge hinanden, mundaflæsning og ørene til at blive mere præcise. (8) Give den enkelte sanger ansvar og mulighed for at forme det musikalske stykke ud fra sin egen musikalitet. Også en forløber for improvisation.

Amaheeboo

Pygmæsang

A-mah-ee-boo

Learned from Rhiannon 2011
Notated by Kristian Skårhøj

A-mah - ee - boo - oh - ee - ae_ A-mah - ee - boo - oh - ee - ae

Altering the phrase

Alle synger en "omkvædsfrase" baseret på volapykord. Hver anden gentagelse mutes/ mmmues og

deltagerne synger på skift solo i hullet = call. Hold soloen tæt på den oprindelige frase.

Pointen

er at man bliver i samme univers - man fortæller små detaljer fra samme historie. (Typisk er

omkvædsfrasen af afrikansk ordlyd)

Jumpshift

Alle steder du befinder dig er der en strøm af musik du kan koble dig på. Jeg plejer at fortælle en historie om musikken der skyder op fra jordens indre og hvert sted har sin egen musik, men pointen er egentlig bare at man er et medium for inspirationen og derved bare skal lade lydende strømme igennem som var man en højtaler.

Alle står i en rundkreds. Man afprøver musikken hvor man står. Går et skridt til højre - prøver igen. Efter et par gange øver man at lave et kollektivt hop til højre - når man lander

åbner man med det samme op for sluserne. Herefter gives et højlydt signal til hoppene fra lederen.

Formål: At give sangerne 'lov' til at afprøve lyde og toner uden rigtig og forkert. At åbne op for spontane nye lyde som man ikke havde forberedt (jumpshift).

Musical Evolution

Alle går rundt i rummet og synger deres eget ostinat. Når man møder en anden kan man udfordrer ham ved at lave "sten, saks papir". Taberen teamer op med vinderen og går i en slange med rundt i rummet og synger med på den nye frase. Slangernes hoveder kæmper mod hinanden indtil der kun er én slange tilbage i rummet, som alle er en del af.

Slangen samles og musikken afsluttes musikalsk.

I speak whale

Synges samme tone. Gå fra Mmm > Uh > Yh > Oh > Åh > Äh > Ah > Æh.

One - Chaos - One

Fri gruppeimprovisation. Gruppen står i en tæt cirkel med lukkede øjne og starter på en fælles tone. Når tonen er godt konsolideret må hver enkel synges andre helt frie toner.

Improvisationen er slut når alle igen synges en unison tone (men ikke nødvendigvis den samme som startede rammen).

Circle songs

- Følg dynamik
- Tilpas den kollektive frasering
- Syng mens man lytter til helheden (externalizing)

Bruge vejrtrækningerne til hjælp med at holde rytmiske fraser.

Links:

<http://kristianskarhoj.dk>

http://www.soundfeelings.com/products/alternative_medicine/music_therapy/entrainment.htm

<http://freeplay.com>